

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1899

Ny följd * II årg.

Häft. 19

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

SIGRID LEIJONHUFVUD: Ett afsked.

F. E.: Doktor Barnardos barnhem.

ANDREA BUTENSCHÖN: En svår fråga.

E. C.: Om handstil.

Litteratur: M, LGM: Ett fullkomligt lif af Henry Drummond. — M, LGM:
Var det en dröm? Den stora strejken; Tvillingparet af Charles M.
Sheldon. — L, D.: En kärlekslös och andra berättelser af Maria
Jouvin.

M, D, S.: Ett polskt kvinnomöte.

Från skilda håll.

SVECIA

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.
Kvinnliga agenter och inspektörer antagas.

Kontor: Regeringsgatan 3.

SVECIA

Största lager af
Duktyger,
 Lakans- och Örngåttslärfter,
 Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
 Specialité: **Damutstyrslar,**
 hvilka förfärdigas å egen Syateljier och levereras fullt färdiga, märkta
 och tvättade.
 Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.
K. M. LUNDBERG,
 Stureplan.

Hufvudbutik:
 Regeringsgatan 26.

Filialer:
 Drottninggatan 73 A
 Storgatan 9
 Munkbron 5
 Götgatan 24.

Sybehör,

Liffoder, Kjolfoder,
 Skoningstyg, Ärmlappar,
 Lifband och Fjädrar
 af de bästa qualitéer.

HERM. MEETHS.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Fröken Anna Otterstedt

— Tapetserare —

Eriksbergsgatan 4, n. b.

Utför hvad till tapetseraryrket hörer.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som, under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerar in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Nytt till julen 1899

från Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

Lefnadsminnen af hofpredikanten *G. E. Beskow*. Af honom själf upptecknade. Häft 1.50; kloth. 2.50.

Frideborg. Folkkalender för 1900 af pastor *B. Wadström*, med bidrag af flere författare. 34:de årg. Rikt illustrerad. Kart. 1 kr.; kloth. 1.75.

Varde ljus! Illustrerad Missionskalender för 1900 af docenten *A. Kolmodin*, med bidrag af flere författare. 8:de årg. Häft. 1 kr.; kart. 1.25.

På himlastigen. Ny och fullständig öfversättning af *E. Prentiss'* »Stepping Heavenward» af *G. S. Löwenhielm*. Häft. 2 kr.; kart. 2.50; kloth. 3 kr.

Genom mörka dalar. Berättelse ur lifvet af *P. D. von Blomberg*. Häft. 1.25; kart. 1.50.

Den store läkaren. Berättelse af *E. Thorne*. Häft. 75 öre; kart. 1 kr.

Fem små fågelungar. Berättelse för smått folk af *Agnes Gibberne*. Med illustrationer. — Häft. 75 öre; kart. 1 kr.

Den heliga historien af *Alfr. Edersheim*. Sjetta o. sjunde delarna å 1.50. Med sjunde delen, som kommer att åtföljas af kartor, register och förf. porträtt, är detta värderika arbete fullständigt utkommet.

Berättelser ur lifvet samlade af *C. O. Rosenius*. 5:e och 6:e häft. å 25 öre. Alla sex häftena bundna i 2 band å 1 kr.

Om bibelläsning och huslig andakt.

Röster ur den äldsta kristna kyrkan. — Häft. 40 öre.

Till modern från en mormoder.

Af *Fanny Tuxen*, förf. af »Till bruden från en silfverbrud». Häft. 1 kr.; kart. 1.25.

Af Gud — till Gud. Af *T. H. Svar-tengen*, förf. af

»Det är fullkomnadt». Häft. 75 öre; inb. 1 kr.

Bibliotek för de unga: No 94. En modig kvin-

na af *A. Volmar*.

No 95. Vinterrosor af *A. Volmar*.

No 96. Borttappad och igenfunnen af *A. C.*

No 97. Korset af *A. C.*

No 98. Gökropet af *A. C.*

Barnens bilderbok med berättelser för de små, samlade af

L. S. S:de boken 75 öre.

Hafva vi i vårt protestantiska

land någon särskild anledning att

vara på vår vakt emot katolicis-

men och dess förvillande läror?

Af pastor *Carl Skog*. 25 öre.

Jag och mitt hus vilja tjäna

Herren. Beträktelser för det kristliga lifvet af pastor *L. Kaiser*. Häft 60 öre; kart. 80 öre.

BIKUPAN,

21 Klarabergsgatan 21,

Guldmedalj vid 1897 års Konst- och Industriutställning.

— Svenska fruntimmersarbeten: —

Hemväfda Gardiner, Nationaldräkter,

Broderier, stickade och virkade Arbeten,

Dekorationsartiklar, Träsniderier, Doekor,

Lampskärmar, Barnkläder, Förkläden, Mössor,

Askar med modeller för »baby»-utstyrslar, Lappskor m. m.

Beställningar mottagas på Linneutstyrslar och alla slags fruntimmersarbeten.

Märkning med broderi och bläck utföres.

Broderade Remsor.

Knypplade och virkade Spetsar finnas på lager.

Rekvisitioner från landsorten expedieras skyndsamt och omsorgsfullt.

— Allm. Tel. 51 65. —

Fredrika-Bremer-Förbundets

Byrå

54 Drottninggatan, kl. 11—4.

Råd lämnas i juridiska, ekonomiska och hygieniska frågor.

Upplysningar lämnas angående *läroanstalter* och *arbetsområden* tillgängliga för kvinnor.

Anmälningar mottagas till inträde i förbundets *sjukkassa*.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Byrån mottager anmälningar af *nya medlemmar*.

Byrån mottager prenumeration å *tidskriften Dagny*.

Ett afsked.

(Ur ett bref från 1696.)

Namnet Torstensson, som genom Gustaf Adolfs frejdade fält-herre fått en glans öfver sig som få, tillhörde knappt ett sekel efter dennes död endast minnet. Ja, ännu mer, det fanns vid denna tid icke kvar någon telning af hans stam. Hans son, riksrådet och presidenten Anders Torstensson, den ende af fältmarskalkens barn som uppnådde myndig ålder, såg visserligen en talrik familj växa upp omkring sig; men ett obevekligt öde hade vigt ätten till undergång. Tre söner dogo i barndomen eller ynglingaåren, två stupade i Carl XII:s krig och den ende, som gifte sig, hade inga afkomlingar. Af de många döttrarna dogo flera i späda ålder och den som blef grefve Aschebergs maka rycktes bort efter endast ett års äkten-skap; barnet som kostade henne lifvet var dödfödt. Ingen af hennes tre efterlevande systrar blef gift, och 1747 nedsattes i Lennart Torstenssons grafkor i Riddarholmskyrkan den vapenprydda kopparkista, som omslöt den sista af dem, den sista af hans ättlingar.

Den gamla medeltidssläkten, som i fältmarskalken utvecklade sin ädlaste blomma, fånglar ännu i aftynandet intresset. Grefve Anders har visserligen intet af faderns dådkraft, men den humanitet, som vi älska hos Gustaf Adolfs fältherre, framträdde hos honom så mycket starkare och gjorde honom allmänt afhållen. Han värderades högt af den blida, finbildade Ulrika Eleonora, Carl XI:s drottning, som när han med sin stora familj hårdt drabbades af reduktionen, gjorde allt hvad i hennes förmåga stod för att bringa hjälp. Ett par af döttrarna upptogos vid hofvet. Redan 1687 nämnes fröken Märta bland enkedrottning Hedvig Eleonoras hofjungfrur.

Hos Märta Torstensson tyckes under hennes korta lefnadsbana det blida släktdraget hafva kommit till full utveckling och utöfvat sin trollmakt öfver hennes omgifning, främst öfver hennes trolofvade, enkedrottningens kammarherre Carl Soop. Hans och hennes lyckodrömmar skulle dock aldrig förverkligas. Den dödsmärkta släktens

öde nådde den unga fästmon i gestalten af en af de häftiga sjukdomar, inför hvilka dåtidens läkekonst stod rädlös; det dröjde ej många dagar innan hennes blick slocknat i döden. I Carl den XI:s egenhändiga anteckningar från december 1696 berättar han knapphändigt som vanligt därom: »Den 21 om mårgonen klåkan 6 blef H. K. M. Enkedrånningens hofjungfru fröken Märta Torstenson dödd här uppå slättet uthi stora meslingen och flekfeber; nu mera saligh hos Gudh.»

En annan framställning af fröken Märtas sista stunder finnes emellertid bevarad, en framställning, som Fryxell använt för sina berättelser och som ur många synpunkter är af intresse. Det är den som hennes syssling fröken Charlotte Oxenstierna lämnar i ett bref till sin syster af den 23 december 1696 *). Här framträder med lefvande åskådlighet hela scenen från den mörka vintermorgonen, i den af matta vaxljus knappt upplysta kammaren, konungen lutad öfver dödsbädden, modern upplöst i tårar, den döende själf i sin trolofvades armar med förklaringens höghet öfver sina härjade drag. Det är sådana glimtar af hvad som djupast rört sig hos ett förgånget släkte, som låta oss omedelbart känna sambandet mellan det och oss midt genom alla de utvecklingsled som skilja. Dessa herrar och damer från sextonhundratalet, som stå barnsligt okunniga och handfallna inför smittans härjningar, som intet veta om sjukvård och så litet om värdet af ett människolif, de hafva dock drag af modig resignation, af finkänslighet och ömhet, som det kan hedra samtiden att känna sig i släkt med.

Det trovärdiga intrycket af den skildring, som här skall meddelas, ökas däraf att brefskrifverskan i allmänhet visar mycket mer böjelse för satir och skämt än för någon öfverdrifven känslighet. Hon har trots sin vanliga glädtighet blifvit gripen af hvad hon hört och hennes berättelse bär prägel på däraf. Den meddelas här med hennes egna uttryckssätt utan annan retuschering än den allra nödvändigaste af stafning och interpunktion; den skulle blott förlora sin gammaldags doft på att omplanteras till våra dagars svenska.

Berättelsen lyder:

»Il y a deux jours, que la Comtesse *Mertha Torstenson* est morte à la cour; tout le monde la regrette, mais pour *Carl Sop* il en est inconsolable à tel point qu'on croit que si son desespoir continue il la suivra de bien près au tombeau. Je ne scaurois vous expri-

*) En samling bref af Charlotte Oxenstierna förvaras på Eriksberg, hvars ägare godhetsfullt ställt dem till undertecknads förfogande.

mer avec quelle constance elle est expirée ni combien de résignation elle a fait paroître pendant tout le cours de sa maladie qui commença par la petite verole dont peut-être elle seroit échappée s'il ne s'y fut joint quantité d'autres maux entre lesquels il y en avoit d'aussi contagieux que la peste et qui n'en différoient pas beaucoup, ce qui n'empêcha pourtant pas que la Reine ne la visitât fort souvent. Toutte la précaution qu'on prit fut de faire garder la chambre aux princesses; car pour le Roy d'abord qu'il apprit qu'elle souhaitoit de luy parler il se leva de table et courut chez elle; et comme elle étoit déjà si foible qu'à peine se pouvoit-elle faire entendre le Roy se pencha sur son visage non obstant qu'elle étoit pleine de tâches noires envenimées. On dit que son discours fut le plus touchant du monde et qu'elle supplia sa Majesté de conserver pour son amant et pour sa famille la bonté qu'il luy avoit toujours fait paroître. Enfin pour finir un si funeste récit je vous diray qu'après qu'elle se fut recommandée a Dieu, pris congé de sa mère qui fondoit en larmes elle fit approcher Carl Sop qu'elle embrassa avec beaucoup de tendresse, luy priant de fermer ses yeux, disant qu'après l'avoir vu elle ne désiroit rien voir en ce monde».

Det är något gripande i denna berättelse om ett sista afsked, om en stark och mjuk själs gradvisa lösgörande från lifvet och dess fordringar, från omgifning, familj, moder för att sist af allt jordiskt taga med sig bilden af den, som hon skänkt sin tro. Den ger i några få ord den döendes hela väsen.

Carl Soop, hvars häftiga sorg brefvet skildrar, öfverlefde många år sin tilltänkta maka. I början af 1700-talet trädde han i äktenskap med en fröken Oxenstierna, blef 1707 landshöfding i Skaraborgs län och dog fyra år därefter, den siste på svärdssidan af sin ätt.

Sigrid Leijonhufvud.

Doktor Barnardos barnhem.

London är de stora kontrasternas stad. Å ena sidan omätliga rikedomar, lyx och njutning, bildning och förfining. Å den andra skriande nöd, gränslös okunnighet, råhet och last. Men öfver den djupa klyftan mellan dessa tvenne världar, i det yttre skilda genom några gator och kvarter, har människokärleken och den kristna barmhärtigheten städse arbetat på att slå en bro. Män och kvinnor ha med fullkomlig glömska af sig själfva inlagt hela sin personlighet i en sträfvan att föra åtminstone några af eländets barn från en tillvaro, som icke förtjänar kallas lif, och gifva dem andel i de förmåner och glädjeämnen, som i så rikt mått kommit på många af deras medmänniskors lott.

Så ha uppstått flere människokärlekens storverk, och i främsta rummet bland dessa stå de äfven i vårt land ganska allmänt kända doktor Barnardos räddningshem för värnlösa barn. Detta verk, hvars omfattning i närvarande stund fyller oss med förvåning, har uppstått ur ett ringa frö*). Vintern 1866, då d:r Barnardo som ung medicine studerande tjänstgjorde vid hospitalet i White Chapel Road, hade han, drifven af sin medkänsla för den ungdom från Londons fattigaste kvarter, hvilken han såg växa upp i nöd och okunnighet, öppnat en liten aftonskola för fattiga barn. Denna lilla trasskola hölls två gånger i veckan i ett gammalt stall, beläget i den illa beryktade stadsdelen Stepney. Hit kom en afton en liten tioårig gosse, som stannade kvar sedan de andra barnen gått och bönföll om att få tillbringa natten i stallet, då han icke hade någon annanstans att taga vägen. Genom sitt samtal med den lille fick d:r Barnardo för första gången en inblick i förhållanden, som han hittills trott existera endast i dikten, han lärde i denne gosse känna en representant för de i London så talrikt befintliga, fullkomligt öfvergifna och hemlösa barnen, som tillbringa sina dagar och nätter hvar helst de kunna, utan anhöriga, utan tillsyn eller omvårdnad och försänkta i en nästan otrolig okunnighet. Följden af detta sammanträffande var att d:r Barnardo med tillhjälp af några bland sina vänner ofördröjligen började iord-

*) Läsning för hemmet för år 1888 innehåller en särdeles intressant redogörelse för barnhemmens första uppkomst, ur hvilken artikel vi hämtat en del upplysningar. Åtskilliga detaljer angående hemmens nuvarande ställning hafva erhållits ur några uppsatser i Gazette de Lausanne.

ningställa ett räddningshem för värnlösa barn. Med varmaste nit och intresse utförde härvid d:r Barnardo och hans vänner själftva allt arbete, som kräfdes för hemmets rengöring, målning o. s. v., och inom helt kort tid sågo, de sig i stånd att i detta hem mottaga tjugufem gossar, lika öfvergifna som den lille, hvilken först öppnat d:r Barnardos ögon för de hemlösa barnens elände.

Från denna oansenliga begynnelse gick det ädla verket allt-mera framåt. Då förhållandet blifvit känt i vidare kretsar, började frivilliga gåfvor inflyta, och man kunde ytterligare öka skyddslin-garnas antal. Så har denna verksamhet år för år antagit allt större dimensioner, och i närvarande stund räknar d:r Barnardo endast i London mer än 40 storartade välgörenhetsinrättningar, förutom de som grundats i olika delar af England eller kolonierna. D:r Bar-nardos verksamhet är numera ej begränsad till de öfvergifna barn-en, utan han understöder äfven många andra lidande, särskildt bi-springer han de sjuka och predikar i East End. Barnhemmen äro dock i främsta rummet föremål för hans intresse. Från 1867—1897 har d:r Barnardo i dessa räddningshem mottagit ej mindre än 33,368 barn, hvilka alla han uppfostrat och skaffat anställning, och under loppet af ett enda år, 1897, har han där mottagit ej mindre än 6,991 skyddslingar.

Grundreglerna för denna storartade verksamhet äro följande: 1) Barnen uppsökas i sina dåliga hem eller andra tillhållsplatser af härtill särskildt invanda personer. 2) Barn af alla åldrar, tros-bekännelser och nationer äga tillträde, gossar och flickor, friska och sjuka, ja t. o. m. företrädesvis sådana värnlösa barn, som äro be-häftade med svåra sjukdomar och annars ingenstädes mottagas. 3) Barnen intagas genast i hemmet utan erläggande af någon afgift, utan personliga rekommendationer eller föregående undersökning och utan inväntande af styrelsens mening i hvarje särskildt fall. Nöd, värnlöshet och moralisk fara äro inträdesbref, som alltid öppna hemmets dörrar. Först sedan barnen intagits i räddningshemmet, företages den undersökning, som utvisar om förhållandena äro så-dana, att de berättiga till att för framtiden behålla de nya skydds-lingarna.

Midt inne i London, vid Stepney Causeway, ligger central-punkten för detta storartade barmhärtighetsverk. Här intagas först de små värnlösa, som hopsamlats på gatorna, för att undergå en grundlig rentvagnig samt på annat sätt vårdas och öfvervakas, innan de sändas till sina respektive »homes». Småbarnen skickas

till »Babies Castle» i Hawkhurst, flickorna till Ilford, Epsom eller »Bikupan» i London, gossarna till Leopold House eller ön Jersey, de obotligt sjuka till Southport. Ett stort antal barn utackorderas på landet hos bönder, hvilka uppfostra dem som egna barn under kontroll af d:r Barnardos inspektriser.

Stepney Causeway är en trång, illaluktande gata, omgifven af mörka hus. Järnvägsbron omsluter den med sina väldiga järnfötter, och på den mur, som stöder sig mot denna bro, läser man i ofantliga bokstäfver: *»Doktor Barnardos Rådningshem! Fem tusen föräldralösa eller öfvergifna barn blifva här intagna och uppfostrade samt få lära ett yrke. Gossar och flickor af alla åldrar, trosbekännelser och nationer, äfvensom blinda, döfstumma, ofärdiga eller på annat sätt vanlottade barn mottagas här afgiftsfritt alla tider på dygnet».*

Och på den stora, mörka byggnad, som bär hans namn, har d:r Barnardo inskrifvit sin lefnadsregel: *»Intet hjälplöst barn har någonsin vägrats inträde här».* På ett annat ställe står skrifvet: *»Ingen tanke på en tom börs, ett trångt hem, en lifsfarlig sjukdom eller något annat hinder har förmått mig eller skall någonsin förmå mig att lämna ett öfvergifvet barn på gatan».*

Då man betänker, att detta storartade verk icke äger några fonder eller donationer och ej åtnjuter statsanslag utan för sina kolossala utgifter är hänvisadt till frivilliga gåfvor, må man i sanning häpna öfver att denna regel alltid kunnat följas. Väl har den enskilda offervilligheten i rikt mått understött d:r Barnardos sträfvan, men behofven äro så stora, att man oräkneliga gånger stått rådvill för morgondagen. I den engelska tidskriften »The Christian» lästes i maj månad detta år ett bevekande upprop till alla den goda sakens vänner, undertecknad af d:r Barnardo. Han talar här om de mångfaldiga tillfällen, då hemmens tillgångar varit uttömda till det allra yttersta. En dylik mörk, ångestfull tid har den förflutna våren varit. Förråden äro tömda, och de inflytande gåfvorna kunna endast i ringa mån betäcka de dagliga behofven. Men på samma gång d:r Barnardo ifrigt uppmanar sina vänner och gynnare att lämna honom sitt bistånd i den öfverhängande nöd, hvori han med »sin stora familj» befinner sig, genomandas hans upprop af en orubblig förtröstan och tro på det goda verkets framgång. »Sanningen att säga», skrifver han, »förmå dylika ångestfulla tider icke helt och hållet nedslå mitt mod, ty jag har under de senaste trettio-tre åren gjort så underbara erfarenheter af huru rikligt Guds godhet sörjer för detta verk, att jag icke kan förtvifla — — —

I denna dag är vår börs tom och vårt banklån har vuxit i oroande grad. Och dock har vår verksamhet för barnens räddning icke fått afstanna, utan jag är fortfarande i stånd att med tacksamt hjärta försäkra mina medhjälpare öfver hela världen att intet verkliga öfvergifvet barn, som begärt skydd hos mig, någonsin visats bort. — — — Också har jag aldrig — ej ens i mina mörkaste stunder — varit i saknad af uppmuntran. Från hela England, från Canada och ännu längre bort i världen komma dagligen bref, som genomandas den varmaste tacksamhet mot Gud, som räddat alla dessa unga varelser från elände och synd».

* * *

En korrespondent till en utländsk tidning *) redogör nyligen för sitt besök i d:r Barnardos barnhem, och vi anföra härur i sammandrag en skildring af flickhemmet vid Ilford.

Vår väg från stationen för oss genom böljande fält och lumiga alléer fram till en gallerport. Vagnen rullar genom parken och stannar vid direktörens bostad. Till höger och vänster, skilda genom friska gräsmattor, ser man hemtrefliga små byggnader af gult och rödt tegel med nätta skiffertak. Murgrönan täcker dem till hälften och slingrar sig kring fasadens bågfenster och ingångsdörren. Den lilla kyrkans fyrkantiga torn höjer sig öfver de andra taken; äfven detta är byggt af gult och rödt tegel samt omslingradt af murgröna.

»Men hvar är asylen, den stora inrättningen för de ett tusen unga flickorna?»

Inspektrisen, hvilken gör tjänst som min ciceron, börjar skratta.

»Flickorna äro utplanterade i familjer på sexton eller tjugufem stycken i dessa fyrtioåtta små stugor. Hvar liten familj öfvervakas af en direktris, som barnen kalla mamma. De större flickorna se efter de mindre, och det finns alltid ett småbarn i hvar stuga. Vi skola gå och se oss omkring, om ni så vill.»

Porten till den lilla byggnaden öppnas af en ung flicka, klädd i den prydliga hvita mössan och det broderade hvita förklädet, som äro utmärkande för de engelska tjänstflickorna. Hemmets »mamma» går oss till mötes och för oss in i ett litet smakfullt ordnad förmak, möbleradt med en chaiselongue, lästolar vid spisen, skrifbord m. m., samt lämnar oss välvilligt de upplysningar vi önska.

*) Gazette de Lausanne.

Då de unga flickorna vid fjorton eller femton års ålder slutat skolan, gå de igenom en lärotid som kokerskor, husjungfrur och tvätterskor. Vid fyllda sjutton år utplanteras de hos jordbrukarna i Canada, såvida de ej få plats i engelska familjer. Deras anseende är så godt, att direktören ej kan tillmötesgå alla ansökningar från husbönder och matmödrar.

»Är det inte svårt i början att hålla respekten uppe bland dessa barn, som så länge ha strukit omkring på gatorna och som ofta komma från de allra sämsta hem?»

»Jo, ibland. Men vi försöka tala vänligt med barnen, och de allvarsammare disciplinsbrotten framläggas för mr Godfrey, direktören. Sådana fall förekomma dock mycket sällan. Barnen få här inandas en så god luft.»

Jag undersöker hela det lilla glada vänliga huset, badrummet, matsalen, lekrummet, sofrummen med sina blåmålade väggar och sina små hvita sängar, och efter att ha tackat barnens »mamma» vandra vi genom en lummig allé fram till skolan. Träden hålla just på att slå ut, och ett persikoträd står redan i blom. Emellan murgrönsrankorna läser man namnen på de olika byggnaderna: Viol, Kaprifolium, Ljung o. s. v. Genom grönskan och musslingardinerna ser man halfvägs in i de glada, hemtrefliga rummen. Här och där synes en liten jungfru med sin damtrasa aflägsna några dankorn.

Skolan, som är en ståtlig byggnad af ljusrött tegel, omgifven af gräsmattor, daterar sig från 1896. Inne i skolrummen är det högt i tak som i en kyrka, kartor och allehanda undervisningsföremål pryda väggarna. Sylektionen pågår som bäst. Barnen resa sig från sina platser vid vår ankomst, men sätta sig straxt åter till sitt arbete. De bära ingen gemensam uniform, och man skulle kunna tro sig vara i en skola för förmögnare barn, så nätta och pyrdliga se de allesammans ut.

Vi gå in i första klassens skolsal. Barnen stå uppställda i rader och vänta på sin gymnastiklektion. Lärarinnan visar mig på en liten flicka, som har hela hufvudet omlindadt med bandager. Det stackars barnet hade vid sin ankomst till hemmet flere leder afbrutna och måste ligga med gipsförband under många veckor. På doktorsns frågor svarade hon endast:

»Mamma slog mig med eldtången.»

»Vi veta ingenting om barnens förflutna lif», återtager lärarinnan. »Detta är en hemlighet mellan dem och d:r Barnardo,

och vi försöka blott att få dem att glömma det. Men det händer ofta, att deras minnen förfölja dem under flere månader. Vi hade en liten flicka här, som brukade be Gud att polisen skulle släppa ut hennes föräldrar ur fängelset, och många barn darra i hela kroppen, när man nalkas dem, som om de vore rädda att bli slagna.»

Vårt nästa besök gällde tvättinrättningen med dess utmärkta maskiner samt de båda byggnaderna Cyril och Sir James Tyler, som användas till sjukhus. Sjukrummen äro ljusa och glada med ganska få sängar, höljda af röda täcken. Några af de sjuka barnen leka, prata eller läsa i böcker, andra ligga med halfslutna ögon och le emot oss, då vi gå förbi.

Nu komma barnen ut ur skolan och begifva sig på hemvägen, delade i glada grupper. De stora flickorna räcka handen åt de mindre. En mamma står vid slutet af allén, och de små barnen springa emot henne för att kasta sig i hennes armar.

Det är med en verklig känsla af saknad jag åter stiger upp i vagnen och sliter mina ögon från denna glada skara af barn, som ge ett sådant intryck af lycka, där de leka under parkens träd i aftonsolens milda sken.

Och då jag åter är tillbaka i staden och till höger och vänster omkring mig ser dessa hemska gränder öppna sig, hvilka till och med på ljusa dagen äro fruktade af polisen, och då den vämjeliga lukten därifrån slår emot mig, förstår jag bättre än någonsin förut, från hvilken förskräcklig besmittelse af elände och last d:r Barnardo har räddat dessa barn.

* * *

Sedan denna uppsats skrefs, har i engelska tidningar stått att läsa ett tillkännagifvande, att d:r Barnardos barnhem och öfriga stiftelser blifvit ställda under Englands »Board of Trade» (handelskollegium) och hädanefter komma att bära namnet «*The National Incorporated Association for the Reclamation of Destitute Waif Children*», eller rättare uttryckt «*The National Waifs' Association*». Denna åtgärd har företagits för att betrygga verkets fortfarande bestånd, och kommer d:r Barnardo under sin återstående lifstid att liksom förut själfständigt fortsätta sin verksamhet samt äger att i viss mån utse sina medarbetare och efterträdare.

F. E.

En svår fråga.

På genomresa i Berlin i juni erhöll jag ett större konvolut, returnerat till mig från Stockholm; afsändare Frau Adèle Gerhardt, Berlin. Då jag vecklade ut det tryckta innehållet, förvånades jag smått — man vände sig till kvinnor, som producerat något på andliga områden, och framställde en hel del frågor angående deras privata lif, hvilka frågor smakade något af polisförhör. Detta för att utröna i hvilken mån det kunde anses lämpligt för kvinnan, med hänsyn till hennes fysiska egenskaper, att arbeta på rent intellektuella områden. Antagligen hade jag stoppat konvolutet i papperskorgen, om ej hufvudfrågan genast frapperat mig, just här i Tyskland där kvinnan för det mesta, som den typiska husmoderlighetens representant allena, ännu intager en minst sagdt tråkigare ställning än hennes systrar längre norrut! Därför visade jag uppropet för en tysk fil. doktor och han sade genast: »Professorernas namn äro en garanti för att saken tages på allvar. De äro väl kända här i Tyskland».

Då slumpen gjort att jag just i Berlin erhållit denna skrivelse, beslöt jag att gå upp till Frau Gerhardt och utröna hvad saken kunde innebära. Jag begaf mig till 41 Mohrenstrasse och blef insläppt i en smakfull liten salong, där jag mottogs af en späd varelse med drömmande ögon; hennes väsen var en behaglig kontrast mot de krassa frågorna, och vi kommo lätt i gång med konversationen. Hon sade mig genast att hon beklagade det från Sverige och Norge minsta antalet svar hade ingått, och det hade just varit från dessa land, som hon med särskildt intresse motsett dem.

Jag sade henne rent ut, att det tycktes mig, som hade miss-tag blifvit begångna vid frågornas uppställande, såväl genom deras alltför detaljerade beskaffenhet som genom åsidosättandet af några ytterst viktiga punkter — t. ex. den intellektuellt arbetande kvinnans ekonomiska ställning och hennes fysiska krafter — för att ej tala om hennes själsförmåga att kunna splittra sig utan att förlora sin djupaste väsensenhet.

Jag lämnade Frau Gerhardt, intresserad af hennes meddelanden och med sympati för all den möda hon gjort sig för att få vittnesbörd af värde i en livsviktig fråga — men ändå hade jag icke riktigt fått tag i sakens kärna. Jag gick upp igen. Vårt samtal antog nu en mer personlig karakter.

Själff har Frau Gerhardt varit nationalekonom och sedan sitt giftermål har hon slagit in på författarbanan. Hennes »Beichte» är en modernt tänkande och fint kännande kvinnas bikter; ibland öppnar hon modigt sina fönster mot ljus och luft, ibland stänger hon dörren om livvets gåtor, på det att icke folk från gatan må tränga in med leriga fötter. Hon står skälvande inför problemen — ty hon har ett ömtåligt samvete. Och det är just detta samvete, som satt i gång »det vetenskapliga arbete, hvars syftemål är att utforska huruvida och i hvilken mån kvinnans andligt produktiva arbete öfverensstämmer med hennes fysiska egenart och hennes uppgift som moder». Sedan hon själf blef moder och känt ansvaret däraf, har denna fråga ej lämnat henne, och under den konflikt hon genomgått mellan sina själsintressen och sitt hjärtas nya plikter har ett lidelsefullt behof alstrats att genom tusen stämmors vittnesbörd vinna klarhet i det svåra problemet. Lyckades andra bättre än hon, ville hon glädjas, skulle de flesta strida genom samma hårda kamp, ville hon att de skulle varnas. Och barnen! Man hade smålett åt hennes öfverdrifna omsorger. Men kunde man tänka nog för de varelser man själf kallat in i tillvaron? Skulle ej den kommande generationens väl hafvas för ögonen långt innan tanken på ett giftermål; en ung kvinnas fysik är icke blott och bart hennes egen, den tillhör äfven det släkte, som kommer efter oss.

Nu begrep jag. Men hvarför alla de detaljerade frågorna? Jo, man måste ha några fakta att hålla sig till, något att utgå från, och en hel del intressanta meddelanden hade redan ingått från hennes eget land. Dock fästes största vikten vid »Besondere Bemerkungen» på formulärets sista sida. Här ombedjas de andligt producerande kvinnorna att omtala sina egna åsikter i saken, och det är just dessa Frau Gerhardt så kännbart saknat i fråga om våra länder. Jag lofvade därför uppmåna svenska och norska kvinnor, hvilka formuläret tillsändts — och äfven dem hvilka intet fått — att på denna sista sida eller på hvilken pappersbit som helst låta henne få veta något om deras personliga erfarenheter och tänkesätt i denna för kvinnan och mänskligheten så viktiga fråga.*). Uppropet gäller skapande konstnärer af alla slag.

Själff skulle jag nästan ha lust att citera Knut Hamsun i hvad han en gång säger à propos kärleken: »Spørg Livets gaadefulde Gud, ti ingen anden ved saadant».

Andrea Butenschön

*) Adress: Frau Adèle Gerhardt, 41 Mohrenstrasse, Berlin.

Om handstil.

Några praktiska synpunkter.

Att ordet — det skrifna så väl som det talade — mången gång är till för att *dölja* tanken i stället för att uppenbara den, det vet nog litet hvar, utan att man därför behöfver vara särdeles diplomatiskt anlagd. Att själfva de bokstäfver, som bilda den yttre formen för detta ord — vare sig det nu skall dölja eller uppenbara tanken — böra göras så vilseledande som möjligt, har nog ännu ingen dristat förfäktat såsom teori, men hur är det väl i praktiken?!

Namnteckningar skola vi ej tala om, de göras ju ofta så, att de endast kunna betraktas som bomärken, ej dechiffrerbara namn. Dock skulle jag vilja råda dem, som icke finna ett alldeles särskildt nöje i att vålla sin nästa hufvudbry, till att ej gå alltför långt i hänsynslöst afvikande från bokstafstecknens vedertagna form, äfven när det gäller att skriva sitt namn. De kunna eljes riskera att få svaret på sitt bref i ett kuvert, på hvilket deras egen namnteckning blifvit *påklitrad*, eller kanske alls ej få något svar, därför att man på posten ej heller lyckats tyda dessa runor.

Jag nämnde hänsynslöshet mot sin nästa. Och i själfva verket är väl orsaken till de flesta oläsliga stilar till sist att söka, där roten finnes till allt ondt här i världen — i egoism och själfsväld. — »Så jag skriver, ty så roar mig att skriva — hvad andra tycka, det rör mig inte. De kunna gärna ha litet besvär med att tyda mina kråkfötter, bara jag slipper ha besvär med att skriva ordentligt.» Så ungefär resonnerar man — medvetet eller omedvetet.

Här liksom i alla lifvets förhållanden torde vara lämpligt att uppställa som norm den kristna grundsatsen att göra mot andra hvad man vill, att andra skola göra mot en själf.

Säg mig, hvilket är angenämast, att från en god vän få ett innehållsrikt och i dubbelt hänseende *väl skrifvet* bref, som du kan läsa flytande, så att du får ett lifigt intryck af där skildrade händelser och meddelade tankar, eller ett annat med samma innehåll men som du blott kan stafva dig igenom bit för bit, kanske måste låta delvis vara oläst? — Jag är rädd för att det senare kommer att framlocka ur ditt ordförråd en del uttryck, som ej äro så smickrande för din vän, ej heller ägnade att i högre grad befästa vänskapen. Kanske du får lust att straffa honom — eller *henne*, dock tror jag, att mannen i denna liksom i många andra konster är kvin-

nan öfverlägsen — med att göra sammaledes. För en gång, må vara! Men blir det en vana hos dig, så straffar du ju den oskyldige med den skyldige.

Är du författare, så förstår jag, hvilken glädje det skall vara för dig att få bland den stora allmänheten sprida dina tankar i ämnen, som intressera dig och den, men hvarför — innan verket hunnit så långt — plåga stackars sättare och dito korrekturläsare? De äro ju, äfven de, människor, som ej sakna känslor, om de också ibland kunna tycka sig på väg att förvandlas till maskiner. Men dessa »maskiner» måste ha reda på åtskilligt och ha tankarna ganska spända, om de skola på ett nöjaktigt sätt reda sig ur svårigheterna i mera vanliga fall, hvarför då lägga sten på börda? Hvarför tvinga dem att »gnugga sina geniknölar», om de ha några, i fem, tio minuter för att finna ut ett par ord bära? — Har författarens manuskript åter lämnats i en renskrifvares händer, ja då har korrekturläsaren råkat ur Scylla i Karybdis, då finns ingen möjlighet att genom fyndighet lista ut den skickligt — eller oskickligt! — dolda hemligheten, som dock sändts till tryckeriet för att bli uppenbar!

— Inom parentes ett råd. Kan du, o författare, med bästa vilja i världen icke skriva tydligt, så anlita ej en renskrifvare, så vida du ej har en, som är ovanligt intelligent och hvars aflöning utgår för tid. Läs eljes själf upp ditt manuskript för en sekreterare. —

Och nu till ett och annat exempel.

Att skrifva *och* så, att det ser ut som *om*, och vice versa, *icke* = *ville*, *känslig* = *kinkig*, *Gregorius* = *Eugorial* m. m. kan ju visserligen anses mindre lämpligt. Men hvad sägs om följande »blommor», som helt säkert skulle roat författaren själf, om han ej möjligen är alltför van vid sådana lustigheter? »Men G:s själ, i hvilken ingen enda eterflamma lågade, var ett förträffligt *kulmen*, ur hvilket sedan *skapelsen* serverades som *fisk*». (Läs: *kallrum*, *skåpmat*, *färsk*, resultatet af minst tio minuters vridande och vändande på manuskriptbladet och funderande hit och dit.) Eller att i en drottning's memoarer finna såsom omdöme om en person: han är en *riktig rackare* (läs: *intrigmakare*)?

Bruket att skrifva *u* och *n* alldeles lika är i synnerhet fatalt, när det gäller främmande språk. Sättaren anar, att det dock måste finnas ett och annat *n*, fastän allt ser ut som *u*, och så skulle man kunna få se en fransk mening te sig ungefär så här:

Ou vons euvverra bieutôt les plautes qui out été taut admirées et que tont le moude vent avoir counne oruement daus les jardius.

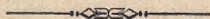
Och härmed föres jag in på skolans område och ropar ut till lärare och lärarinnor: Se efter, att edra elever ej med den moderna upprättstående stilen få den ovanan att aldrig skrifyva riktiga *m* och *n*! — Eljes måste vi börja göra som danskarna, sätta en bäge öfver det *u*, som verkligen skall vara *u*, för att skilja det från det *u*, som skall betyda *n*.

Lär barnen, att en om än aldrig så prydlig stil är förkastlig, om den är otydlig, den förfelar ju då sitt ändamål. Prydnader, som ansluta sig till en ändamålsenlig form och på tillbörligt sätt framhålla denna, äro de enda tillättna i denna liksom i andra stilar — detta predikas ju med all rätt i fråga om byggnader, möbler m. m.

De unga äro vårt framtidshopp. Af kommande generationers brefskrifvare och författare vänta vi en klarare uppfattning af det nödvändiga i att på alla områden låta formen intaga den rätta *tjänande* ställningen, hvarigenom först kan nås det stora målet: öfverensstämmelse mellan det yttre och det inre.

Om dålig stil ännu måste finnas, må den då reserveras för ett dåligt innehåll: sådant kan saklöst förbli oläsligt och — oläst! Men de goda och sköna tankarna äro värda ett bättre öde.

E. C.

Litteratur.

Ett fullkomligt lif och andra föredrag af *Henry Drummond*.
Öfvers. af *Mathilda Langlet*.

»Detta är en af de lockande paradoxer, som i alla stora böcker så gärna framställas och som trotsa tanken, medan de tjusa den, men för den, som förstår bryta låset, upplåta de djupaste och härligaste sanningar.» — Dessa ord ha yttrats af Drummond i det föredrag i ofvanstående samling, som bär titeln *Klarsynthet*. Det är på tal om den paulinska paradoxen, att »vi se icke efter de ting som synas, utan efter dem, som icke synas». De flesta människor, som öfver hufvud taget tänkt något med anledning af detta ställe, ha väl tänkt, att det rätt och slätt var ett uttryck för det ringa värde »vi» sätta på de timliga tingen i jämförelse med de eviga. Drummond hör emellertid till dem, som förstå att dyrka upp låset och dra fram de dolda skatterna. Han stannar icke vid paradoxens

yttersida, utan tränger in i den och finner därinne den sanningen, att vi måste se *genom* — icke förbi — de timliga tingen för att bli varse de eviga, ty det eviga är i det timliga. Detta är klarsynthet, clairvoyance, och det är detta, som utgör Drummonds storhet i hans dubbla egenskap af naturvetenskapsman och religiös talare. Han ser på »de ting som synas» men blott för att i dem, genom dem upptäcka de ting, som icke synas. Han framställer eviga sanningar, men icke i abstrakt demonstrerande form för förståndet att fatta, utan inkarnerade i konkret åskådlig bild för fantasien att se.

Henry Drummond är icke teolog. Han frågar icke efter, om hans framställningar passa in i systemet. Hans utgångspunkt är aldrig att söka i den kyrkliga lärobyggnaden, utan i bibeln. Men han nöjer sig aldrig med den sanning, som ligger på ytan af en text, utan han gräfvor djupare och djupare, tills han finner det klaraste guldet. Någon ängel har i faddergåfva gifvit honom en slagruta, som visar hvar den dolda malmen finns. Med den går han öfver den heliga skrifts marker, och när den visar honom ett malmrikt ställe, så stannar han och söker och låter sig icke nöja, förrän han burit upp allt det dolda guldet i dagsljuset åt människorna.

En annan egenskap hos Drummond, som på det närmaste hänger tillsammans med hans »klarsynthet» och gör honom till icke blott en religiös siare utan äfven en religiös skald, är hans konstnärliga fantasi och förmåga af plastisk gestaltning. Tag t. ex. kapitlet *För mig är lifvet Kristus*. Paulus är stadd på resa genom Samarien och Galileen mot Damaskus. Han närmar sig den kris, som skall skära hans lif itu, detta är sista akten i det lif, hvars medelpunkt är Saulus. Se vi honom inte för våra ögon, där han stannar och talar med de galileiska mödrarna och lyssnar till de små barnen, som upprepa den välsignelse profeten uttalat öfver dem? Höra vi inte hans tysta tankar i nattens ensamma stunder af själfpröfning? Detta är inte skoltimmarnas och bibelläxornas Paulus, det är en lefvande, tänkande och kännande Paulus.

Eller tag den flyktiga skissen af den äldre broderns utbrott af dåligt humör i *Misslynt*. Är det inte, som om Henry Drummond hade varit intimt bekant med dig och mig? Eller tag pärlan i samlingen, *Mannen efter Guds eget hjärta*. Här har Drummond till plastisk åskådlighet mejslat ut sitt ideal af en kristen människa. Drag för drag skapas bilden under våra ögon, tills konstverket står färdigt, strålände af lif och skönhet. Den ideala människan får sålunda först ett skäl för sin tillvaro, därefter näring, vidare måste hon ha sällskap, så utrustas hon med språk; hon får nöjen, uppfostran. Skulle hon önska ännu något mera, så har Gud gifvit »det ideala löftet» samt försäkrat henne om, att detta ideala lif aldrig skall upphöra. — Jag kan icke undgå att beklaga, att öfversättaren icke funnit någon tillfredsställande öfversättning af »the ideal man», utan auvändt än »den fullkomliga människan» än »en

sann kristen» eller också dragit sig ur spelet med omskrifningar, hvilket i någon mån suddar ut konturerna och förringar det helgjutna intryck, som originalet gör. Ej heller är »*Ett fullkomligt lif*» någon fullt nöjaktigt översättning af »*The ideal life*».

Den här omskrifna samlingen innehåller femton föredrag, af hvilka de fem första bära den gemensamma titeln »*Ett fullkomligt lif*». De äro samtliga skrifna mellan åren 1876 och 1881 och utgåfvos på engelska kort efter förf:s död. Den engelska upplagan är försedd med två minnesteckningar, den svenska har nöjt sig med endast en och därvid gjort ett godt val, ty Maclarens (John Watsons) teckning af Henry Drummond är originell och starkt personlig och bär vittne om den intime vännens kärleksfulla beundran. Något oegentligt är det att sätta John Watsons namn på den svenska översättningen, ty den innehåller äfven några sidor ur den andra minnesteckningen (af W. Robertson Nicoll).

Jag har redan sagt, att *Mannen efter Guds eget hjärta* är den jag älskar mest. Men där finnas många fler som äro värda att nämnas, t. ex. *Hvad är edert lif?*, en studie öfver de metaforer, med hvilka bibeln karakteriserar människolifvet; den har fått något af den nittionde psalmens dystert högtidliga rytm i sin tankegång. Eller *Huru vi skola veta Guds vilja*, där Drummond finner svaret på frågan i ordet *lydnad*, finner den kristna personlighetens kärna i detta: att vara villig att göra Guds vilja.

Man har beskyllt Drummond för att missförstå eller förbise synden och försoningen. Det finnes tre kapitel härom i *Ett fullkomligt lif*, nämligen *Ånger*, *Syndens natur* och *Frälsningens verklighet*. De äro kanske icke tillfredsställande från teologisk synpunkt, men jag vågar tro, att de äro det från praktiskt religiös. Ångern, det är icke den sårade egenkärlekens bedröfvelse öfver att man inte kunde åstadkomma något bättre, det är Petrussorgen, som smälter i bittra tårar för mästartens blick. Synden och frälsningen visa sig från tre sidor: syndens makt och förlossningen därifrån, syndens sår och helandet däraf, syndens skuld och dess förlåtelse.

Religionen är för Henry Drummond visserligen en svår sak, ty den kräver lydnad, hvilket för ett genstörtigt människohjärta är det svåraste af allt, men tillika en mycket enkel sak, den är »att gå till Fadern». Den vägen är alldeles för lätt och enkel, för att människorna skulle kunna hitta den af sig själfva. Därför är det godt, om en man sådan som Henry Drummond och en bok sådan som denna ge dem en fingervisning.

M. Lgm.

Var det en dröm? Berättelse af *Charles M. Sheldon*. Öfvers. af *H. Östberg*.

Den stora strejken eller **Skall jag taga vara på min broder?** Af *Charles M. Sheldon*. Öfvers. af *Petrus Hedberg*.

Tvillingparet. Berättelse af *Charles M. Sheldon*. Öfvers. af *Petrus Hedberg*.

För mindre än ett år sedan hade den svenska allmänheten aldrig hört *Charles Sheldons* namn. Nu hör det till dem, som man inte kan undgå att höra. Öfversättningar af hans arbeten ligga i långa rader i boklädsfönstren, och nittionio procent af ens bekanta ha läst »*I Jesu fotspår*» och tagit mer eller mindre djupt intryck af den. De tre ofvancerade böckerna äro en fortsättning och specialisering af detta arbete. Hjälten är densamme, nämligen den kristne i samhället. Det är kristendomen ställd ansikte mot ansikte med den sociala frågan, med det på själfviskhetens princip hvilande moderna samhället, som utgör stoffet för *Sheldons* böcker. Hufvudpersonerna — de må nu vara grufägare eller sångerskor, fabriksdisponenter eller societetsdamer, som gått in i frälsningsarmén — äro hvad världen kallar aktningvärdas människor, som genom någon uppskakande händelse eller plötslig inre väckelse få blicken öppnad för den gränslösa själfviskheten i det lif de hittills fört. De besluta då att blifva kristna i sitt hjärta och att tillämpa kristendomen i alla tillvarons detaljer såväl som i dess ledande grunddrag. Och de göra det också med obeveklig konsekvens, man ser dem aldrig falla för frestelsen till okristligt tänke- och handlingssätt, knappast ens frestas därtill. Man finner här intet af de strider på lif och död med »den gamla människan», som med nödvändighet följa efter beslutet att lefva ett osjälfviskt lif. *Sheldon* sysslar öfver hufvud icke med den inre sidan af kristendomen. Hans mål är att visa dessa, som vilja nämna sig efter Kristus, hur de skola lefva i världen för att göra sig värdiga detta namn. Hans romaner afse ingalunda att vara psykologiska skildringar af den kristnes andliga erfarenheter. De äro läroböcker i praktisk kristendom. Hans »ästetik» finnes uttryckt i följande replikskifte ur »*Tvillingparet*»:

»Naturligtvis», sade Tom, »är det icke nödvändigt, att hvar enda roman skall vara en predikan. Det ligger icke i begreppet roman.»

»Men på samma gång», sade Richard, »är det, såsom jag tycker, att slösa bort sina själskrafter att skriva och sin tid att läsa en roman, som icke har till bestämdt ändamål att undervisa och förbättra läsaren.»

Församlingen och den kristnes plikter som församlingsmedlem spela en framstående roll i dessa romaner. Eljes är det egentligen som arbetsgifvare eller som frivillig arbetare i slumdistrikten som *Sheldons* hjälte uppträder.

De två första af ofvanskrifna tre böcker äga sin dragningskraft i den storartade uppslagsidén. I »Var det en dröm?» — eller som den mera expressiva engelska titeln lyder: »Robert Hardys seven days» — är det den högmådige och själfviske fabriksdisponentens dröm eller uppenbarelse om att endast sju dagar återstå för att godtgöra ett helt lifs försyndelser. Dag för dag beskrifves så det lif, som en dödsmärkt man för, om han gifvit sitt hjärta åt Kristus. I »Den stora strejken» är det den unge grufägaren-millionärens beslut att »helga allt hvad han har och allt hvad han är åt sin frälsares sak», samt frälsningskaptenens, den forna societetsdamens, själförnekande lif, som sprider glans öfver skildringen af strejkens elände och clyckor. Olyckshändelser äro för öfrigt synnerligen omtyckta af författaren. Robert Hardys stackars sju dagar äro uppfyllda af järnvägsolyckor och upp-kakande händelser af alla slag. Och i »Den stora strejken» förekomma nästan på hvarje sida händelser, »som ingen af de närvarande någonsin skulle komma att glömma».

I »Tvillingparet» ges reglerna till de exempel, som de båda andra böckerna innehålla. Lejonparten af denna bok upptas af redogörelser för sammanträdena i »John King's Question Class». Det är en samling unga människor, som komma tillsammans en gång i veckan och inlämna skriftliga frågor, hvilka pastor King mer eller mindre utförligt besvarar. Frågorna äro af mycket varierande slag, t. ex.: »Är det orätt att dansa?» — »Anser ni det passande för en präst att åka velociped?» — på hvilken fråga pastorn ger det pigga svaret: »Ja, om han inte faller af». De flesta frågorna röra dock den kristnes förhållande till sig själf och samhället. Denna bok saknar hvad de andra äga: den inspirerande makten af en stor grundtanke, som griper läsaren med sitt omutliga allvar. Men äfven här är den röda tråden den inga konsekvenser skyende uppfattningen af kristendomen som en »hvardagsreligion».

M. Lgm.

* * *

En kärlekslös och andra noveller af *Maria Jouvin*.

Den litterära kritiken, som i vårt land i det stora hela är ett ganska tamt, om än ej oförargligt djur, brukar vanligen fara varligt fram med de unga debutanterna. Den anser — och med rätta — att de unga och opröfvade skola ha tid att växa sig starka och att det är grymt att för tidigt stäcka de vingar, som kanske äro bestämda att en gång i stolt flykt lyftas mot skyn. Af den lilla ofjädrade fågelungen *kan* blifva en örn med vingar som bära högt och blickar som speja vida.

Utän att med bestämdhet kunna förutse, om den här ifrågasvarande lilla novellsamlingens förf., hvars namn nu första gången möter oss i litteraturen, har ämne i sig att varda en örn, röjer dock arten hos den unga långt mera tycke med dem af det flygande släktet,

som äga stark bärkraft i sina vingar, än med de tama hemfåglar som hålla sig nere på jordens banade och inhägnade vägar. Det är något af vildfågel hos denna unga förf., något af vildfågels otämjda, men fria, stolta flykt i de fantasirika och originella ämnen hon valt för sina berättelser. Det är dock skada att stämman ofta påminner om korpens hessa olycksbådande kraxande, man får därför intrycket af något snedvridet och disharmoniskt, äfven där man måste skänka sitt erkännande åt den säkerhet, ja talang, hvarmed historierna äro byggda.

Förf. tyckes företrädesvis älska hemska och ovanliga situationer, hon finner sin glädje i att framställa olyckliga, abnorma och omaka existenser. Med fixa idéer behäftade galningar, förpinta, miss-handlade varelsor, människor med vilda, otämjda lidelser, se där Maria Jouvins älsklingstyper. Ohygglig i sin ohöljda realism är berättelsen »Gipsafgjutningen», där konstnären med kallt blod kväfver sin otrogna älskarinna, då han gör ett gipsaftryck af hennes mask. Icke sannt, man skall inte vara af hemgjordt stoff för att hitta på något sådant? Det är nästan allt för mycket fin-de-siècle i det hela, något af den moderna genre som så länge varit det att den börjar bli gammalmodig, t. o. m. i det land, som kreerat fin-de-siècle-typen och lämnat oräkneliga motiv till atelierhistorier sådana som den här anförda.

Jag upprepar emellertid hvad jag redan sagt. Af vildfågeln *kan* blifva en örn, när vingarna en gång växt ut. Låt oss därför vänta med att bestämma arten till dess vi få se hvart den härnäst ställer sin flykt.

L. D.

Ett polskt kvinnomöte.

Tecknad af en polska.

I Karpaterna ligger en galizisk stad vid namn Zakopane, som förr var en liten by men nu sedan någon tid hvarje sommar drager till sig en massa besökande. De sjuka tillbringa hela månader där för att andas bergens lifvande luft, de friska komma för att roa sig. Det är ett älsklingshärberge för turister, som lockas af traktens vilda skönhet, och man kan alltid vara säker om att finna en hel mängd människor från de delar af Polen, som lyda under Preussen och Ryssland. Denna senare omständighet har utan tvifvel bidragit till att Zakopane blef valdt till mötesplats för de kvinnor från hela Polen, som samlades detta år mot midten af augusti för att rådgöra angående sättet att arbeta så verksamt som möjligt inom

de mer eller mindre trånga gränser, som fixerats af de olika stater under hvilka Polen för närvarande lyder, på sitt folks moraliska, intellektuella och ekonomiska utveckling.

Kanske att man vid detta kvinnomöte ganska litet sysslade med den egentliga s. k. kvinnofrågan, men själfva det faktum, att detta möte har ägt rum och att man där med värme och allvar har diskuterat viktiga frågor, är ett värtaligt vittnesbörd om att de polska kvinnorna icke undandraga sig den roll de böra spela i sitt fosterland. Trogna sina ärorika historiska traditioner skola de veta att förvärfva sig aktning och att, när rättvisans timme slår, förskaffa sig de rättigheter, som de så väl förtjänat.

Det är svårt att redogöra för diskussionerna, sammanträdena voro icke tillgängliga för allmänheten, till och med pressen nekades tillträde, hvilket var en oundviklig åtgärd för deras skull som kommit från ryska Polen. Preussen börjar för öfrigt följa Rysslands exempel nu. Hvad dessa försiktighetsmått måste förefalla besynnerliga och till och med löjliga för fria folk!

De frågor som diskuterades voro: uppfostran, orsaken till kvinnornas låga löner, tjänarnas förhållande till matmödrarna, hushållet, gymnastiken, slöjden, småhandeln, yrkena, orsakerna till kvinnorörelsens långsamma framåtskridande i Polen, de polska konstnärinnornas verksamhet i utlandet o. s. v. Diskussionen avslutades med uppläsning af bref och telegram som vittnade om lifliga sympatier för detta första möte mellan polskor från alla tre delarna af det styckade landet.

Den omedelbara följden af denna sammankomst är ett förslag till ett kvinnoförbund under namnet *De galiziska polskornas förbund* och med syfte: 1) att göra hvarandra ömsesidiga meddelanden angående allt som rör industri och hushåll; 2) att arbeta på uppfostringsväsendets fullkomnande. Förbundet har för afsikt att anordna föreläsningar och föredrag öfver litteratur, pedagogik och sociala vetenskaper, öppna lärum för kvinnor och till och med upprätta skolor för tjänarinnor samt yrkesskolor i den mån detta kan låta sig göra.

Jag läste nyss i tidningarna, att ett blad afsedt för kvinnorna i byarna och småstäderna skall börja utkomma den 1 december; redaktionskomitén är redan organiserad.

Dessa resultat äro visserligen blygsamma, men det är att hoppas att man icke skall stanna där, och minnet af de ädla och djupa intryck de gemensamt erfarit skall för dessa polska kvinnor,

som nu äro skingrade i sitt sönderslitna fosterland, bli ett kraftigt stöd i de stunder af tillfällig misströstan, som hvarje isolerad arbetare då och då måste genomleva. Dessa intryck, som bilda en oupplöslig länk mellan dem, skola fördubbla deras krafter och trots alla hinder drifva dem framåt mot en friare och mänskligare framtid.

Stockholm 19/9 1899.

M. D. S.

Från skilda håll.

En vädjan till Englands drottning från Hollands kvinnor.

Ehuru de blodiga vittnesbörd, som hvarje dagspost medför från kriget i Transvaal, visar huru maktlös hvarje enskild rättsvädjan är gent emot de politiska intressena, äfven om en så stark opinion som fredsopinionen står bakom, talar dock följande till drottning Victoria från Hollands kvinnor ställda »öppna bref» ett värtaligt språk. Vi återge här i likhet med flera andra tidskrifter hufvudinnehållet af det i »Nursery Record» för den 9:de sept. offentliggjorda uppropet:

Hennes Majestät Victoria,

Drottning af det Förenade Konungariket Stor-Britannien och Irland,
till »the Queen's Most Excellent Majesty».

I betraktande af att Eders Majestät nyligen behagade genom en nådig handling visa sitt gillande af kvinnors sträfvanden att arbeta för olika humanitära syften och därjämte i betraktande af att ett brodermördande krig mellan Eders Majestäts undersåtar och folket i Transvaal skulle kasta en fasansfull fläck på Eders Majestäts ärofulla regering, vågar styrelsen för Hollands kvinnors förening för internationell afväpning allernådigast träda inför Eders Majestät och å nämnda förenings vägnar vördsamt vädja till Eders Majestäts rättskänsla och hjärtegodhet och anropa Eders Majestät att icke låta tusentals af våra systrar, både i England och Syd-Afrika, beröfvas sina manliga stöd genom krigets blinda slaktande, som skulle göra så många hustrur till änkor, så många barn faderlösa och taga ifrån så många mödrar deras söner.

Vi vädja till Eders Majestät som undersåtar till en suverän, hvars tron är grundad på rättvisa; som kvinnor vädja vi till Eders Majestät som kvinna; som mödrar vädja vi till Eders Majestät som moder som hustrur vädja vi till Eders Majestät som till den, hvilken har känt bitterheten af att mista en make! Må vår vädjan icke vara förgäfvad och må Eders Majestät värdigas kröna en regering, som har varit en välsignelse för hela världen, med en handling af den högsta mänsklighet och rättvisa.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur April—Nov. 1899.

Svensk:

Eira n:r 6—21.
 Folkskolans barntidning n:r 13—36.
 Helsovänneren n:r 7—22.
 Hemtrefnad n:r 13—37.
 Hemåt n:r 4—11.
 Idun n:r 24—95.
 Jordmodern n:r 4—11.
 Kyrklig tidskrift n:r 3—10.
 Linnéa n:r 6—21.
 Läsnings för hemmet n:r 2—4.
 Nordisk tidskrift n:r 3—6.
 Nya bokhandelstidningen n:r 13—47.
 Nya kyrkans tidning n:r 3—10.
 Ord och bild n:r 4—11.
 Pedagogisk tidskrift n:r 3—9.
 Saga n:r 7—20.
 Sedlighetsvännen n:r 2—4.
 Slöjdundervisningsbladet n:r 3—11.
 Svensk bokhandelstidning n:r 13—46.
 Svensk damtidning n:r 13—47.
 Svensk lärartidning n:r 13—47.
 Svensk musiktidning n:r 7—18.
 Varia n:r 4—11.
 Verdandi n:r 2—5.

Finsk:

Finsk Tidskrift n:r 4—11.
 Nutid n:r 3—11.

Norsk:

Husmoderen n:r 10—33.
 Moral n:r 2—4.
 Nylænde n:r 7—22.
 Urd n:r 11—44.

Dansk:

Bog og Naal n:r 4—10.
 Kvinden og Samfundet n:r 4—9.
 Kvindernes Blad 26 mars—23 nov.

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines n:r 7—22.
 Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 14—48.
 Die Frauenbewegung n:r 7—22.
 Neue Bahnen n:r 7—22.

Engelsk:

The Nursing Record n:r 574—608.
 The Woman's Journal n:r 10—45.
 The Englishwoman's Review n:r 2—4.

Fransk:

La Femme n:r 7—20.
 La Ligue n:r 2—3.
 L'Humanité Nouvelle n:r 4—11.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Stockholms Dagblad.

Sveriges innehållsrikaste och jemförelsevis prisbilligaste tidning.

Rikhaltig Literaturafdelning.

Morgon- och afton-tidning.

Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.

Aftontidningen med uteslutande nytt innehåll på alla afdelningar.

— Prenumerationspris —

Stockholmsupplagan:

för år**15:—** för kvartal **4: 25**
» halft år **8:—** » månad **1: 50**

Landsortsupplagan:

för år**10:—** för kvartal **3:—**
» halft år **6:—** » månad **1:—**

Absolut billigast

erhållas **fotografier** hos mig.

8 st. vanliga visitkort *endast 2 kr.*, 6 st. kabinettskort
3 kr. 50 öre, 12 st. 5 kr. 25 öre. 8 st. »Alf» *endast 1 kr.*

Levereras efter *hvilket som helst* insändt porträtt.

Mina fotografier *blekna aldrig*.

Tillfredsställande likhet med det insända porträttet garanteras.

Fotografierna återtagas, om de icke äro till lags.

Fotograf P. SLEJ,
Hurup, Danmark.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönte af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrannt och af bästa material. ☛
Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,
52 Drottninggatan 52.

Anmälan.

Dagny utkommer 1900 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska Vademecum

för **munnens, tändernas och hudens vård** m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt proffer af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: Vademecum, Dentolin, Stomatol, Gahnelit, Azymol och Aseptol och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarne och de använda bakteriekulturernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller

I. 2 % lösning af munvattnen.

Vademecum dödade i regel Tyfusbacillen på 1 min., Difteribacillen på 1 min.
Dentolin » » » » » 1-2 » » » 2-3 »

II. 1 % lösning af munvattnen.

Vademecum dödade i regel Kolerabakterien på 1 min., Difteribacillen på 2 min.
Dentolin » » » » » 1 » » » 3-4 »
Gahnelit » » » » » 1 » » » 4 »
Stomatol » » » » » 1-2 » » » 4 »
Azymol » » » » » ej på ½ tim., » » ej på 1 tim.
Aseptol » » » » » ej på 24 tim., » » ej på 24 tim.

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin,

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11-4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10-4.

För hjälpsökande kl. ½10-11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10-4.